GAZETA KRAKOWSKA

Nro 81.

Z KRAKOWA DNIA 9 PAZDZIERNIKA 1816 Roku WE SZRODĘ.

Z Peterzburga d. 28 Sierpnia d. k.

Dalszy ciąg urządzenia chłopów Estońskich.

Księga III. Rozdział III. O przestępstwach policyynych i karze za nie. §. 383 — 379.

Oddział 1. Postanowienia ogólne. Policyia gminna, Staroście poruczona, za wiedzą dwóch wybornych, może skazywać na karę pieniężną do 4ch kilmatów żyta, a na ciele może ukarać pałkami od 1 do 10ciu, rozgami od 1 do 3ch wiązek, i 2 dniowym aresztem. Za większe występki odsyła winnego do policyi włościańskiey. Maiący lat więcey 70 i sprawuiący urzędy włościańskie, nie mogą bydź cieleśnie karani. Pokrzywdzony może odstąpić nagrody za swe pokrzywdzenie; ale ukaranie prawem przepisane nie może bydź darowane. Pieniądze z opłaty win idą na rzecz kassy gminney. Przypadek przestępstwa w tych ustawach nieobięty, należy do ogólnych ustaw policyynych: Kara pieniężn wartosci 1go kilmatu żyta, równy iest karze 10ciu pałek: iednodzienny areszt równy iest karze 20tu pałek; kara 80 pałek równa iest karze 10ciu wiązeb rozgami, i tak daley w teyże proporcyi.

Oddział 2. Przestępstwa przeciwko spokoyności. Samowolne i bezprawne zgromadzenie się chłopów, ieżeliby się na rozkaz gminney policyi nie rozeszli i hałas robili, karani bydź maią 25 pałkami: herszci surowiey, albo podług okoliczności odsyłaią się do policyi włościańskiey i ziemskiey. Schadzki do karczem na piiatykę, grę w karty, kości, są zabronione: karczmarz za utrzymywanie kart, kości i innych gier, i dozwolenie w nie grać w karczmie, podpada winie pieniężney wartości 4ch kilmatów żyta. Za wdarcie się przemocą do domu i zrobienie hałasu w nieobecności samego gospodarza, ale w bytności iego żony i małych dzieci, karze się od 10ciu do 80ciu pałek, albo proporcyionalną winą pieniężną; ieżeliby gospodarz sam był w domu i wypędził nachodzącego, i tak nachodzący karze się 40tą pałkami, lub proporcyionalnym aresztem. Za rzucone czernidło na chłopa, iego żonę, dzieci, winowayca przeprasza obrażonego i płaci winy 3 kilmaty żyta, albo na ciele równą odbiera karę. Za ude-

rzenie i zranienie, ieżeli większa stąd nie wynikła szkoda, winowayca płaci od 1go do 3ch kilmatów żyta, albo odbiera karę 30 do 60 pałek.

Oddział 3. O nieposłuszeństwie Zwierzchności i naruszeniu powinnego dla niey uszanowania. Chłop Estoński, będący na służbie za nieposłuszeństwo Panu swemu, iakiegobykolwiek był Pan stanu, idzie do aresztu na 2 — 4 dni, albo bierze 40 — 80 pałek. Za wszelkie nieposłuszeństwo gminney Starszyznie, w czasie sprawowania przez nich urzędu, za nieposłuszeństwo gminney i włościańskiey policyi, albo szczególnemu rozkazowi zwierzchności, karze się 10cią do 80ciu pałek, lub równą karą pieniężną, lub aresztem; do tey liczby należy ociąganie się lub unikanie od dawania ratunku w pożarze; winny karze się w tym razie od pół do 8 kilmatów żyta, lub cieleśnie. Ukrywanie zbiegów woyskowych karze się podług ustanowionych na to w Państwie przepisów. Wychodzący z gminy swey bez paszportów i świadectw podlegaią surowey karze, a za trzeciokrotne popełnienie tego występku oddaie się do ziemskiey policyi, która podług okoliczności, może i w rekruty oddać, co się szczególniey stosuie do wychodzących z granic Gubernii Estońskiey. Za ukrywanie zbiegów prywatnych płaci się za każdą porę 2 kilmaty żyta, a za każdy dzień dalszy po 1 kilmacie, i nadto 10 — 40 uderzeń pałkami; ieżeli zbieg był na służbie, wina ta oddaie się iego gospodarzowi. Ktoby wiedział, a nie doniosł policyi, o ukrywaniu bezpaszportnych, odbiera kary 30 do 60 pałek. Nieposłuszeństwo zwierzchnikowi kościołów, wszelki postępek przeciwny powadze i świętości religii, na zaskarżenie pastora, może bydź ukarane; bez zaskarżenia pastora, zostawuie się, iak dotąd było, sądowi duchownemu. Za nadużycie władzy policyyney przez starszynę gminną, idzie zaskarżenie do policyi włościańskiey, a od tey do sądu policyynego, który podług okoliczności, odsyła winnych do policyi Ziemskiey.

Oddział 4. Występki przeciw obyczayności. Piiany, walaiący się po ulicach, ieżeliby żadney nikomu krzywdy lub obrazy nie uczynił, po wytrzeźwieniu się odbiera kary 15 pałek; również i piiący w karczmie do stracenia pamięci, a ieżeliby wszczynał hałas albo bitwę, która wzrasta do 60 pałek i nadto nagroda za uczynioną krzywdę. Karczmarz daiący chłopowi gorących napitków nie pomiernie, i ieżeliby zachęcał do picia, aż do utracenia pamięci, płaci pół kilmatu żyta. Niewiasty za rozpustne życie karzą się rózgami od 30 do 60, a pomagaiące i wiodące do rozpustnego życia płacą 4 kilmaty żyta, i nadto karzą się rozgami od 30 do 60 razów.

Oddział 5. O niedopełnieniu urządzeń względem zachowania własności. Wszelką szkodę z nieostrożności drugiemu, na osobie lub maiątku zrządzoną, winny nagrodzić powinien. Jeżeliby wszedł na pole i wrot nie zamknął, a bydlę wszedłszy tam szkodę zrobiło, prócz nagrody za szkodę, płaci winy od 1/2 do 3 kilmatów żyta, albo odbiera karę cielesną. Za rozłożenie ognia w lesie, na łące, na otwartem polu, ieżeliby odszedł nie zagasiwszy, choćby żadney stąd nie wynikło szkody, płaci winy wartość 20 kilm. żyta; ieżeli wynika szkoda, idzie rzecz do Sędziego parafiialnego. Za wypędzenie chorego bydlęcia na

wygon lub pastwisko, za nieoznaymienie o chorobie w swoiem bydle, płaci winy 2 kilm. żyta.

Oddział 6. Występki przeciw własności. Jeżeli oszukaństwo, szkoda, kradzież i t. p. mnieysza iest od 5 rubli srebrem wartości, policyia gminna za nieważne uznaie przedaż, zamianę, i t. p. i oszukańca karze 20—40 pałkami; również czyni policyia Ziemska, ieżeli wartości iest od 5 do 20 rubli, i karze od 20 do 60 pałek; Ziemska policyia może dadź 80 pałek; zadto rzecz ukradziona właścicielowi się powraca, albo się wartość iey przez winnego płaci. Ktoby trzykrotnie popełnił kradzież, za 4tym razem poymany, toż, ieżeliby ze wzięciem cudzey własności łączył się gwałt na ulicy, na drodze w domu, &c. chociaby rzecz była mnieyszey, iak 5 rubli sr. wartości, winowayca oddaie się do sądu kryminalnego.

Księga IV. Rozdziałów 2, §. 380—518.

O Sądownictwie.

Chłopi Estońscy maią właściwe swe sądy, które stanowią wyrok w imieniu Jego Cesarskiey Mości, a są pod zwierzchnością naczelnie zarządzaiącego Gubernią. Sądy, dla proszenia na chłopów Estońskich i na ich gromady gminne, bezwzględnie na stan ich, są: 1sza instancyia, Sąd gminny; 2ga instancyia, Sąd powiatowy; 3cia instancyia, Sąd wyższy ziemski. Chłop Estoński ze skargą na osoby wszelkiego innego stanu, i w sprawie iakiegokólwiek rodzaiu, udaie się do Sędziego gminnego, który stara się ich pogodzić, czego ieżeliby nie mógł dokazać, idzie sprawa do sadu powiatowego, a kończy się w Sądzie ziemskim wyższym. Członkowie do wszystkich sądów wybieraią się na lat 3. Nikt ze szlachty, równie iak i z chłopów, nie może się uchylić od przyięcia urzędu Sędziego, chybaby szlachcic zostawał w służbie państwa, a chłop miał lat 60 wieku, albo równie ieden iak drugi miał 3 różne opieki, lub tak był chory, że z domu wychodzić nie mógł. Sprawy kryminalne należą po dawnemu do sądów na te rodzaie spraw ustanowionych.

Sąd Gminny ma bydź w każdey parafii kościelney, składa się z iednego Sędziego i dwóch Assessorów. Za Kandydata na Sędziego na konwencie parafiialnym podawa 1 bydź mogą posiadaiący ziemi 12 beczek wysiewu; na Assessorów zaś posiadaiący lub dzierżawiący ziemi 3 beczek wysiewu, na iednę zmianę, albo wyrównywaiący tey wartości inny maiątek; i żeby nigdy nie byli pod sądem kryminalnym. Kandydaci wybrani po iednym z każdey parafii, z pomiędzy siebie obieraia dwóch Assessorów do sądu gminnego. Obiory odbywaią się w domu Proboszcza, który sam utrzymuie protokół elekcyyny. Mogą też bydź obrani i zostaiący na służbie u obywatela szlachcica ale za zgodą Pana. Protokół sądowy utrzymuie Proboszcz, a po sam Sędzia. Sąd gminny sądzi sprawy, nieprzechodzące wartości 20tu rubli srebrem. Sędzia gminny może ugodliwym sposobem kończyć sprawy iak naywiększey wartości. Sprawy odbywaią się ustnie w ięzyku Assessorów wybranych z chłopów. Protokół w tymże pisze się ięzyku. Wyrok stanowi się większością zdań, Apellacyia idzie do Sądu powiatowego, i ma bydź oświadczona w 5ciu dniach od ogłoszenia wyreku, a w przeciagu dwóch tygodni skarga podaną bydź powinna. Szlachta może w tych sądach stawać przez umocowanych, chłopi zaś osobiście; stronom nie wolno używać adwokatów. Sędzia, pro-

tokólista i assessorowie wchodząc w urzędowanie wykonywaią przysięgę. Sędzia nie może oddalać się od obowiązku dłużey nad 3 tygodnie; w chorobie i oddaleniu się zastępuie go zwierzchnik kościołów. Assessorowie biorą od gminy pensyi 6 beczek żyta, albo wartość iego w pieniądzach. Sąd zasiada 2 razy na rok: od 13go Lutego do 23go Kwietnia, i od S. Marcina do S. Katarzyny. W potrzebie Sędzia gminny może wzywać Assessorów i odprawiać sądy. Posiedzenia sądowe odprawuią się w domu Sędziego, albo Proboszcza.

Będą 3 sądy powiatowe: w Rewlu, Wesenbergu i Hapsalu: składaią się z iednego Sędziego i 4ch Assessorów. Sędziego mianuie naczelnie zarządzaiący Guberniią z podanych 2ch kandydatów, przez szlachtę na seymiku wybranych; 2ch Assessorów sama mianuie szlachta przez obiór, dway drudzy Assessorowie wybieraią się przez chłopów z właścicielów lub dzierżawców ziemskich. Sąd powiatowy przybiera sobie i uwalnia sekretarza. Sprawy tylko wyższey 100 rubli srebrem wartości mogą bydź przenoszone z powiatowego do wyższego sądu ziemskiego w terminie 6cioniedzielnym, po oświadczoney appellacyi w przeciągu dwóch niedziel. Sprawy odbywaią się na piśmie, w ięzyku Niemieckim; strony mogą stawać przez umocowanych. Assessorowie maią na rok od gromad gminnych pensyi po 30 beczek żyta, albo wartość ich w pieniądzach; Sekretarz 160 beczek żyta, lub wartość ich w pieniądzach, w połowie od szlachty, w połowie od gromad gminnych. Na wydatki kancellaryi składa się w pieniądzach wartość 120 beczek żyta, także w połowie przez szlachtę, a w połowie przez gromady gminne. Kadencyia sądowa od 3ch Królów do 15 Lutego, i od pierwszego poniedziałku po S. Michale do S. Katarzyny; iednakże i po tym terminie sąd nie ustaie, aż do odsądzenia wszystkich spraw na kadencyią wpisanych.

(Reszta potem.)

Z Wiednia d. 30 Września.

Tymczasowa Dyrekcya Austryackiego narodowego banku podaie do publiczney wiadomości, iż na mocy naywyższego patentu pod d. 1 Czerwca r. b. weszłych do kassy banku przez zmiankę i zakupienie akcyy za 10 mil. Złr. papierowych pieniędzy w obecności C. K. Kommissarzów d. 1 Października zostanie publicznie na placu przed domem rządowym spalonych. W Wiedniu d. 30 Września 1816.

Adam Hr. Nemes, tymc. Rządca banku.
Konrad Hippenmayer t. Dyr. ban.
Fran. Bogner, tymc. Dyr. banku.

Gazeta w Grecu wychodząca ogłosiła pod d. 22 Września następuiący list z Tryiestu:

"Od dwóch miesięcy nadeszło do portu tuteyszego z Odessy i Alexandryi w Egipcie 160,000 mecow pszenicy, (Meca wynosi pół korca Polskiego.) Z tych znayduie się ieszcze w tuteyszych szpichrzach około 100,000 mecow niesprzedanych. Gdy drugi zasiew w królestwie Neapolitańskim i Sycylii dobrze się udał, będą zatem i te kraie mogły znaczną część zboża odstąpić. Staranny oycowski nasz Rząd pozawierał kontrakty na dostawienie znaczney ilości zboża prosto z Odessy do Dalmacyi. Przed zimą nadeydzie tu ieszcze niezawodnie z Odessy i Alexandryi 150 do 180,000 mecow zboża. W zimie nie zbędzie nam tak-

że na dowozie, bo lubo morze Czarne niezdolnem iest w tey porze roku do żeglugi wielkich okrętów, na małych statkach może iednak bydź zboże z Odessy do Stambułu dowiezionem, a stamtąd przez Archipelag dostanie się do naszego portu. — Do portu Liworneńskiego przychodzi także codziennie zboże z Odessy, i niedawno przybyło tam w przeciągu 3 dni 130,000 worków (około 197,000.) Niedawno przybyło tam także co iest do zadziwienia, kilka statkow ze zbożem z Hamburga. — Osobliwszem iest zdarzeniem dla Tryiestu, iż sprowadzony z Ameryki ryż sprzedawany tu iest taniey niżeli Medyolański. Dziś nadszedł tu znowu w 38 dni z Ameryki okręt.,,

Z Włoch d. 13 Września.

N. Cesarzowa Xiężna Parmeńska po 55 dniach niebytności powróciła d 5 b. m. do państw swoich, i z nayżywszą radością i przychylnością od swoich poddanych powitaną została. Wszystkie ulice, któremi do stolicy wieżdżała, były oświecone i wykrzykuiącym radośnie ludem zapełnione. Nazaiutrz było u Dworu zgromadzenie szlachty, a d. 7 odbyła się rada stanu.

Do Genui przybyło niedawno 22 statków ze zbożem z różnych okolic, a do Liworna w 4 dniach 110,000 worków zboża i 40,000 grochu i innych warzyw.

Podług doniesień z Neapolu morowa choroba w Noia zupełnie ustała i związek z tem miastem iest przywrócony.

W Fraskati dało się czuć d. 7 b. m. o godzinie 10 w wieczór lekkie trzęsienie ziemi.

Sąd inkwizycyi rozkazał w Bononii zabrać wszystkie exemplarze pisma, pod tytułem: "O prawie przez Boga Królom nadanego,, przez Parmeńskiego Franciszkana Bertioli napisanego, który do Rzymu powołany został.

Z Genui piszą pod d. 9 Września: Podług doniesień z Algieru Dey wielu poddanym, których o zdradę obwiniał, własną ręką głowy poucinał. Niektóre korpusy miały nie dopełnić swey powinności, i dowodcy ich unikaiąc zemsty swoiego pana, pouciekali w góry. Dey zresztą iest tak dumny iak dawniey i nienawidzi Anglików. Lud iego kocha go nadzwyczaynie. Lord Exmouth odpłynął z swoią eskadrą, lecz niewiadomo dokąd. Korfu przeznaczaią na zgromadzenie się wszystkich po morzu środziemnem krążących Angielskich okrętów.

Kopania w Pompei staią się dla pięknych kunsztów coraz bardziey użytecznemi. Obok odkopaney niedawno świątyni znaleziono marmur, który posłuży uczonym do rozwiązania wątpliwości względem miary starożytnych. Kawaler Arbiti wyda wkrótce pismo o ważnem tem odkryciu.

Z morza rozeszła się pogłoska, iakoby na morzu Adryatyckiem pokazała się niespodziewanie Turecka eskadra z 15 liniiowych okrętów i 6 fregat złożona.

Z Londynu d. 18 Września.

Dziś ziedzie Xże Rejent z Hamptoncourt do Carltonhouse, dla słuchania raportu kryminalnego sędziego w celu zatwierdzenia lub złagodzenia wyroków śmierci. — Xże Rejent kupił od rządu Francuzkiego popiersie Bonapartego ręki Kanowy za 66,000 f. szt. (zapewne franków).

Porucznik Wilson przybył tu w 9 dniach z Genui z listami od Adm. Penrose.

Wiadomo, iż Królowa obiecała przed niejakim czasem podnieść upadaiącą iuż

w Spitalfeld rękodzielnią iedwabną, nastręczeniem iey roboty. Tymczasem Xżę Rejent dał tey rękodzielni znaczne kommissa dla swoiey potrzeby, za którego dobroczynnym przykładem poszli dway inni Xiążęta familii Królewskiey, czego zapewne i wysoka szlachta czynić nie zaniedba.

Z rapportu policyi Londyńskiey pokazuie się, iż ludność tey stolicy od roku 1801 do 1811 powiększyła się o 150,000 dusz, a ludność królestwa o 2½ mill. nie rachuiąc żołnierzy i maytków. Co rok prawie pociągano pod sąd 7 do 8000 osób. W Londynie znayduie się 800 domów, w których skradzione rzeczy przechowuią.

Gazeta Goniec pod d. 17 b. m. opisuiąc zwycięztwo Lorda Exmouth przenosi go nad zwycięztwa pod Quesant i Trafalgar. W tamtych, mówi, mieliśmy 17,000 ludzi w ogniu, i utraciliśmy w pierwszem 1078 ludzi w zabitych i ranionych, a w drugiem 1534. Pod Algierem mieliśmy wraz z Hollenderską eskadrą 6500 ludzi w ogniu, a strata wynosi do 853 ludzi w zabitych i ranionych. Walka była tu zaiem krwawsza, niebezpieczeństwo większe i skutek chwalebnieyszy. Algier liczy 80,000 dusz ludności, wzdłuż bystrego brzegu mocno iest obwarowany i iedną nad drugą wznoszącemi się batteryiami otoczony. Na zachodzie ciągnie się ięzyk ziemi zwany Molo batteryiami mocno opatrzony, około którego musiały nasze okręty przepłynąć, dla strzelania do wewnętrznego portu. Przed Molo musiały liniiowe okręty stanąć, ażeby zaniemi podpłynąć mogły bombowe; dla tego tak wielka strata na okrętach Impregnable i Queen charlotte, ponieważ na naypotężnieyszy ogień były wystawione. Nigdy przeto nie było niebezpiecznieyszego przedsięwzięcia, nigdy żadne nie wymagało większey nieustraszonności i wytrwałości; żadne też nie może się nazwać zupełnieyszem zwycięztwem, iako to pod Algierem.

(Urzędowe Angielskie doniesienia o rzeczoney bitwie są iednak w niektórych punktach ciemne i niezupełne. O ranieniu Lorda Exmouth i kontradm. Milne nie ma w nich wzmianki. Oprócz Kapitana Brisbane nikt na ląd niewysiadł. Angielski konsul w Algierze nie iest po imieniu nazwany. Przywrócenie mu honoru iest wprawdzie przepisane, ale nie opisane. Liczba uwolnionych Chrześciian nie iest przywiedziona, ani powiedziane kiedy będący w głębi kraiu wydanemi zostaną. Nie powiedziano nawet czyli konsul na nowo obiął urzędowanie. Mówią, że Admirał chcąc niewinne miasto i spokoynych mieszkańców oszczędzać, zaprzestał bombardowania, przestał na przyięciu warunków, i t. d. W względem wszystkich tych punktów możnaby czynić zapytania.)

Gazeta Times powstaie przeciw pismom Francuzkiem, które nie z naylepszey strony wystawiaią zwycięztwo pod Algierem. Rewolucyini pisarze nie łatwo w pismach Francuzkich (wyraża ta gazeta) przebaczą Lordowi Exmouth, że okazał, iż potęga W. Brytanii nie iest osłabiona i zawsze ieszcze iest w stanie ukarać zdrayców i rabusiów, których przestępstwo zemsty wymaga. Jeden z tych Panow mówi, iż Lord Exmouth zanadto łagodnie obszedł się z Barbaryyczykami. Musi on mieć szczególnieysze wyobrażenie o łagodności i surowości. Gdy 7000 ludzi padło od kul dzia-

łowych, gdy rozboynicy przymuszonemi zostali natychmiast zwrócić swoie łupy, nazywaią to łagodnością; ale kiedy z pół millijona buntowników acz zapożno z lub 3 pod sąd oddadzą, kiedy kilkunastu bogactwy obładowanych oszustów z kraiu wypędzą, w ten czas narzekaią, iż reprezentacyia narodowa, zanadto surowo postępuie. Bogdayby z krwi chciwemi poczwarami we Francyi, którzy nazywaią się teraz konstytucyonistami i umiarkowanemi, choć w części tak łagodnie w początkach postąpiono, iak Exmouth przeciw Algierczykom! 7 mill. ludzi zostałoby było przy życiu i uczucia moralności nie byłyby w takim iak teraz zamięszaniu, i t. d.

Dey Algierski musiał Algierskiemu konsulowi za pokradzione rzeczy 3000 piastrów zapłacić. — Kontadm. Milne, którego Impregnable tak wiele pod Algierem ucierpiał, iest rodem z Edinburga i krewnym Lorda Buccleugh.

Jozef Sams w Darlington (w Anglii) posiada zupełną kopiią 5 Xiąg Moyżesza, która zdaie się mieć 1400 do 1500 lat. Jest ona na dwóch skórkach, dwie stopy szerokich i 69 długich pisana. Mówią, iż ten rękopism dostał się w roku 800 pewney Zydowskiey familii w spadku, i ma bydź naydawnieyszy.

Z St. Domingo nadeszła tu wiadomość, iż rokoszanie południowey Ameryki port Puerto Cabello ogłosili w stanie opasania, i że Admirał Brion o 8 mile stamtąd do Ocumaria 1500 woyska na ląd wysadził. Wyspy Małgorzaty, Barcelo i Cumana zostawały w ręku Briona. Wysiadłe przy Ocumaria woyska maią Puerto Cabello obledz.

Tego roczne lato podobne iest bardzo do lata 1692. Burnet pisze w swey historyi owego czasu co następuie: — "Klęska, którą Francuzi ponieśli, pochodzi z teraźnieyszey pory roku. Urodzay zboża bardzo mieli mizerny, a wino w północnych okolicach zupełnie przepadło. W Anglii z powodu zimnego i mokrego lata lękaliśmy się żniw niepomyślnych; ulewy trwały bowiem aż do samych żniw. Ale gdy zagrożonemi już prawie byliśmy głodem, raczył się Bóg zlitować, i tak dalece odmienić powietrze, iż nietylko urodzaie dla nas wystarczyły, ale ieszcze znaczne pieniądze weszły do kraiu za udzielone zagranicy zboże. Na początku Września dały się czuć w wielu okolicach Anglii trzęsienia ziemi, czego doznano także we Francyi, w Niemczech i Hollandyi, bez żadney iednak szkody."

Prywatny list z wyspy S. Heleny donosi, że gdy Jenerałowa Bertrand odebrała wiadomość, iż mąż iey w Paryżu na śmierć skazany został, ten rzekł na to: "To nic, skazano mnie iako nieobecnego." Pani Bertrand znayduie się przy nadziei i poważa bardzo Gubernatorową Lowe, ponieważ ta okazuie iey w iey stanie grzeczności. Drewniany pałac, który w Anglii dla Bonapartego zrobiony został, ucieszył go, ale w wielu częściach musi ieszcze bydź odmieniony. Bonaparte czyta Angielskie gazety i czyni otaczaiącym go uwagi nad ich osnową. Żywność nie nayobficiey dostarczana iest z przylądka Dobrey nadziei dla wyspy S. Heleny.

Gazeta Goniec umieściła następuiący wyciąg z listu officera z okrętu Newcastle przed wyspą S. Heleny do przyiaciela w

Londynie pod d. 19 Lipca r. b. "Zalecaiący list Pani A. w Londynie do Pani Balcome na wyspie S. Heleny, zrobił mi przystęp do iey oyca, który właściwie iest tu liwerantym byłego Cesarza. Wszyscy kochamy nadzwyczaynie Adm. Malcolm, i widzimy, że tak on iako i iego małżonka w wielkiey są łasce u Bonapartego. Mniemasz WPan zapewne, iż w każdym czasie może każdy widzieć i mowić z Bonapartem; lecz przeciwnie; poroźnił on się z tego powodu z Gubernatorem Lówe i nie chce się dać widzieć tylko w ten czas, gdy zechce. Po otrzymanem pozwoleniu od Adm. Malcolm wysiadłem na ląd i udałem się z P. Balcome do Longwood. Mieysce to leży 0,5 mil (milę Niemiecką) od stanowiską okrętu Newcastle. Marszałek Bertrand z swoią żoną i 4 dzięci mieszka o milę z tey tu strony od tego mieysca w domku o dwoch izbach. Wstąpiliśmy po drodze do niego i ziedliśmy śniadanie. Odchodząc krzyknęło na nas naymłodsze z iego dzieci: "Rzućcie kwiat liliowy.„ Oyciec spoyrżał na nie, a matka go pochwaliła. Gdy przybyliśmy do Longwood kazał się Balcome sam zapowiedzieć. Wyszedł zaraz do niego Bonaparte. Poszli do ogrodu i przechodzili się z kwadrans. Aże ia przyszedłem iedynie w zamiarze widzenia tego niegdyś wielkiego człowieka, czyniłem co mogłem, abym mógł bydź od niego dostrzeżonem i chodziłem z daleka za niemi. Nakoniec zwracaiąc się Bonaparte postrzegł mnie i pytał się P. Balcome, kto iestem. Na odpowiedź: że oficer z banderowego okrętu Newcastle, odebrał Las Casas, który z kapeluszem w ręku z niemi chodził rozkaz, aby mnie do niego przyprowadził, i zaszczycony od niego zostałem niskim ukłonem. Las Cas i Balcome mieli odkryte głowy, ia także przymuszony zostałem zdiąć kapelusz; chociaż słońce mocno przygrzewało i głowa mnie z tego rozbolała. Rozmowa ze mną była krotka iak następuie: — Wiele WPan masz lat? — 27. — Zonaty? — Nie. — Jak dawno WPan służysz? — 12 lat. — Za nadto młody do tak wielkiego okrętu: wiele beczkowy iest? — 1535. — Jakiey wielkości na nim działa? — 24 funtowe i 42 funtowe koronady. (Tu zawołał Bonaparte z wruszeniem: " Moy Boże!„ Pomyslał zapewne sobie iak można iednego człowieka tak wielkiemi działami, gdyby iaką twierdzę oblegać! — Byłżeś WPan na fregacie Egipcyance, którą ia kazałem wystawić? — Byłem. — Gdzież się teraz znayduie? — W Plumucie iako celny okręt. — Jestże tak wielką iak Newcastle? — Nie, nasz okręt nosi 50, a ona tylko 48 dział. — Sądziszże WPan, iż gdyby tyle dział miała ile Newcastle, iż zwinęłaby żagle? — Zwinęłaby w 15 minutach. (Tu wzruszył Bonaparte ramionami i rozśmiał się.) — Jakżebyś się WPan potykał z Francuzkim liniiowem okrętem o 74 działach? — Jeżeliby wiatr był tak mocny, iżby dolna batteryia była nieczynną, tedy zdobyliśmy go, ale inaczey nie. — Dobrze!, w iakimże czasie zdobyłbyś 38 działową fregatę? — Mniemasz Francuzką? — Bonaparte uśmiechnął się i rzekł: nie, Amerykańską. — W 10ciu minutach. (Tu rozśmiał się Bonaparte głośno, pożegnał mnie i wsiadł do powozu, który na niego czekał. — Brakuie nam tu wielu rzeczy; żywności z trudnością można dostać i to ladaiakiey, a służba iest przykra. Na obu końcach wyspy, oprocz nadbrzeżnych straży, muszą ustawicznie dwa okręty krążyć.

DODATEK
DO N^ro 81.
GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 9. PAZDZIERNIKA 1816 Roku WE SZRODĘ.

Z Paryża d. 20 Września.

Król i Xiężna Angouleme oglądali d. 17 artyleryą gwardyi Królewskiey na placu przed zamkiem Vincennes. J. K. Mość iechał tam w otwartym powozie i miał na sobie mundur Jenerała pułkownika gwardyi. — Owdowiała Xiężna Orleanu odbyła podroż na górę kalwaryi, i wszędzie towarzyszyły iey okrzyki: Niech żyie Król! Niech żyią Burbonowie.

Na rapport, który Król rozkazał sobie zdać o teraznieyszey liczbie tak piechoty Francuzkiey, iako też gwardyi Królewskiey, rozkazał zaprzestać dalszego zaciągu do obu korpusów. Codziennie widać wiele żołnierzy z gwardyi idących z tłómaczkami na urlopy z Paryża.

Pierwszy sąd woyskowy w Paryżu zgromadził się d. 18 b. m. pod prezydencyią Jen. porucz. Barona Rogniat, dla sądzenia nieobecnego Jenerała Brayer, i za zdradę przeciw Królowi w dniu 20tym Marca 1815go gdy przywłaściciel tronu pokazał się we Francyi, został zaocznie na śmierć skazany. —— W krotce będą także przedsięwzięte sprawy Jenerałów Decaen, Grouchy, Ameil i Savary.

Kommissyia budżetowa przenieść miała nad wszystkie plan skarbowy Xcia Gaety (P. Gaudin) byłego ministra skarbu i podać go ma nowemu ciału prawodawczemu za proiekt do ustawy.

Stosownie do rozporządzenia Królewskiego z d. 13 Lipca r. zeszłego miało bydź 14 artykułów konstytucyi na nowo przeyrzanych. Podług tego roczńiego zaś rozporządzenia z d. 5 b. m. żaden artykuł konstytucyi nie ma bydź przeglądzny i odmieniony.

Z Bordeaux i Montpellier piszą pod d. 9 b. m. iż w okolicach tamteyszych nastąpiło nakoniec ciągłe ciepło, które obiecuie pomyślny zbiór wina, i z tego powodu spadła znacznie cena dawnego.

Ponieważ zabroniono tu przyklaskiwać w kościołach, przeto kaszlą teraz zamiast przyklaskiwania, gdy muzyka dobrze gra na churach.

Z Drezna d. 26 Września.

Wczoray o godzinie 7 w wieczor przeiechał przez nasze miasto N. Król Pruski inkognito pod imieniem Hr. Ruppin, po-

wracaiąc z Teplic, i tyle tylko zabawił ile przeprząg koni wyciągał czasu.

Saska artylerya odbyła niedawno popis, na którym znaydował się Król z całą swoią familiią. Podczas tego popisu rzucała także palne race. — Stosownie do rozkazu Królewskiego kassowe bilety zmnieyszone bydź maią aż do summy 2,500,000 talarow. —— W moc rozporządzenia Królewskiego wybieranem tu będzie od czynszow zaczenaiąc od 21 talarów po 3 feniki od talara na utrzymanie tuteyszey gwardyi narodowey i żandarmeryi. Podatek ten zaczena się wsteez od roku 1814. Wyiętemi od niego są zagraniczni posłowie, obywatele służący w gwardyi, duchowni pełniący obowiązki plebanów i woyskowi w aktualney służbie będący.

Od brzegow niższey Elby d. 24 Września.

Król Szwedzki, który był zasłabł, przyszedł iuż do zupełnego zdrowia.

W Norwegii wiele osób, które za przewinienia przeciw dawnemu rządowi, przez tenże od honoru odsądzone były, przywrocone do niego przez rząd Szwedzki zostały. — Szkoła główna założona przed 4 laty w Chrystyaniia, liczy dotąd tylko 77 uczniów. Na teologiią żaden z uczniow się nie zapisuie. — Jesienny połów ryb pod brzegami Norwegskiemi iest nader obfity; ale brakuię w kraiu soli na ich solęnie. — Król Duński po 6cio miesięczney chorobie przyszedł do zupełnego zdrowia. —— W kraiach Duńskich tak zamiłowano widowiska teatralne, iż pomiasteczkach, gdzie niemą aktualnych aktorów, graią miłośnicy sztuki rozmaite.

Wszyscy kupcy w Alburgu w Jutlandyi umowili się pomiędzy sobą, iż na przyszłość nie będą kupować żyta tylko podług iednostayney wagi.

Kilka Rossyyskich okrętów, pomiędzy któremi ieden liniiowy stoią na przedporciu Kopenhagskiem i maią mieć na sobie woyska do Francyi przeznaczone.

Część Kopenhagi, która przez ostatnie bombardowanie Angielskie spaloną została, podnosi się z swoich popiołow, i tylko iuż 150 domów pozostaie do wystawienia. — Wasington także prędko po ostatnim spaleniu zabudowany został, a nayśpieszniey miasto Moskwa.

Od brzegow Menu d. 26 Września.

Senat Frankfortski wydał iuż programma uroczystości przy otworzeniu seymu związku Niemieckiego. — Syn Gustawa, który w Frankforcie zamowił na rok mieszkanie, iuż go wypowiedział. — Była Królowa Szwedzka Fryderyka poiechała z swoim synem z Lauzanny do Medyolanu, gdzie kilka tygodni zabawi.

Historyią Religii Jezusa przez Hr. Stollberg będzie teraz z rozkazu Oyca S. na ięzyk Włoski przełożona.

Król Francuzki posłał Następcy tronu Austryiackiego order S. Ducha.

J. Cesarzewiczowska Mość W. Xże Mikołay spodziewany iest w Berlinie d. 30 Września. Towarzyszy mu Jen. porucznik Lambsdorff. Poźniey przybędzie ieszcze do niego Baron Nicolay, który towarzyszyć mu będzie do Anglii.

Dnia 7 i 8 Października 1816.
Cena zbóż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

Korzec	1. Zł.	gr.	2. Zł.	gr.	3. Zł.	gr.	4. Zł.	gr.
Pszenicy	42	—	40	—	38	—	36	—
— Żyta	33	—	32	—	31	—	30	—
— Jęczmienia	21	—	20	—	18	—	17	—
— Owsa	10	—	0	15	0	—	8	15
— Jagieł	42	—	40	—	38	—	30	—
— Grochu	24	—	23	—	21	—	20	—
— Rzepaku	28	—	27	—	26	—	—	—

DONIESIENIA.

Obwieszczenie Licytacyi, która na dniu 16 Grudnia 1816 w Wieliczce w tameczney Ces. Król. Dyrekcyi sprzedaży Soli na zadzierżawienie transportu Soli kamienney w Galicyi na rok, od 1go Kwietnia 1817 do konca Marca 1818 naylepiey ofiaruiącemu, publicznie odprawiona będzie.

1mo Stacye ładowania i odstawiania, tudzież odwozić się maiąca ilość Soli, są następuiące: — *a*) Z Niepołomic i Podgórza wodą do Dworów, Trzykroć sto piędziesiąt tysięcy Cetnarów. — *b*) Z Dworów lądem do Bielska w Szląsku taż sama ilość Trzykroć sto pięćdziesiąt tysięcy Cetnarów. — *c*) Z Wieliczki lądem do Bielska, Sto tysięcy Cetnarów. — *d*) Z Wieliczki do Kalwaryi, Pięćdziesiąt do sześćdziesiąt tysięcy Cetnarów. Przytoczyć tu należy, iż na opłatę odwozową z każdey stacyi osobno licytowano będzie; transport iednak przez iednę, i tęż samę Kompaniią z wszelkich wyż rzeczonych stacyi nierozdzielnie w Dzierżawę obięty bydź musi.

2do Sól ta częścią w beczkach pakowana, częścią w kruchach, to iest: nie pakowana w beczki podług Cetnara Wideńskiego w wadze netto do transportu wydawana będzie, która ze strony Kontrahentów transportowych, bez różnicy gatunków i artykułów Soli przyymowaną, i odstawianie iey z tym wyraźnym obowiązkiem dla Kontrahentów przyśpieszone bydź powinno, ażeby w żadney z tych stacyi odwozowych, w przeciągu czasu tego Kontraktu, nie zabrakło soli na własną mieyscową sprzedarz, ani też na dalsze ciągłe odstawianie teyże z Bielska do Szląska i Morawy. Z końcem zaś miesiąca Marca 1818 roku powinna bydz potrzebna ilość dla Bielska zupełnie odebraną, i tamże odstawioną.

3tio Gdyby się wyrażona w 1szym punkcie ilość Soli do iedney lub drugiey stacyi odwozowey dla zmienionych okoliczności zmnieyszyła, lub gdyby się w stacyach, z których się Sól do transportu pobiera, nie znaydowały dostateczne zapasy Soli; więc Kontrahenci maią się tą mnogością kontentować, która im wydana bydź może, nie mogąc z tego względu pod jakimkolwiek bądź tytułem żądać wynagrodzenia. W przeciwnym razie obowiązani są Kontrahenci większą ilość, niż punktem 1szym oznaczona iest, za kontraktową zapłatę odstawić, ile tego stan wody, i pogodne czasy, lub inne okoliczności dozwolą.

4to Na zniknienie Soli przy transporcie, dozwala się iako nayw większa ilość w przewożeniu do Dworów, szybikowey i zieloney kruszkowey lub w beczkach pakowaney dobrey Soli, ieden od sta. — W przewożeniu z Dworów do Bielska, ćwierć od sta. — W przewożeniu z Wieliczki przez Kalwaryi do Bielska, ieden i ćwierć od sta. — a przy przewożeniu z Wieliczki do Kalwaryi dla mieyscowey sprzedarzy pół procentu, z tym iednak wyraźnym warunkiem, iż za ową ilość, którąby od tegoż zniknienia pozostała, Kontrahentom transportowym, żadne wynagrodzenie od Skarbu nie będzie udzielone; w przeciwnym zaś razie, Deces, któryby się nad wynisczone zniknienie okazał, przez Wekturantów, lub Pełnomocników Kontrahentów w Stacyach odwozwych podług na ówczas powszechney podwyżney ceny sprzedarzy, zaraz w gotowiznie wynagrodzony bydź musi. W Dworach gdzie sprzedarz Soli nie exystuie, to wynagrodzenie podług ceny, iaka w Kalwaryi iest, uiszczonym bydź ma.

5to Zapłata od frachtu z Niepołomic i Podgórza do Dworów, w połowie w Wieliczce zaraz po naładowaniu, druga zaś połowa w stacyi odwozowey w Dworach po odebraniu Soli tamże; za fracht z Dworów do Bielska, po odebraniu całkiem w Bielsku; za odstawianie z Wieliczki prosto do Bielska w połowie po naładowaniu Soli tutay, druga zaś połowa po odstawieniu Soli w Bielsku tamże; a za odwóz z Wieliczki do Kalwaryi w całości zaraz po odebraniu soli w Kalwaryi całkiem wydana będzie.

6to Wszystkie te transporta Soli, wodą i lądem; wolne są iak dotąd, gdy fury Solą naładowane lub próżne powracaią w C. K. Austryackim Państwie od opłaty myta, mostowego i przewozu, równie i fury z Domu po Sól iadące w Austryackim territorium

uwalniaią się od teyże opłaty, ieżeli te przepisane kartki i zaświadczenia miewscowe okażą, niemniey, ieżeli gdy po Sól iadą, lub od teyże powracaią, żadnego innego ładunku nie wiozą.

7mo Przysposobienie potrzebnych do szybkiego ułatwienia transportu galarów z potrzebnemi do tegoż ludźmi, iako też utrzymywanie tychże i naymowanie dobrowolnych furmanów, zostawia się całkiem i iedynie Kontrahentom; wyłączaią się iednak owe mieysca, które iak dotąd wzywane bywaią do zaopatrzenia solą składu Niepołomskiego i Podgorskiego, iako i do dostawienia materyiału do Wieliczki, tudzież i poddani z gór Cyrkułu Bocheńskiego, Myślenickiego i Sandeckiego, którzy do zaopatrzenia Solą tamteyszych magazynów Skarbowych sprzedaży, i do prowadzenia transportu Soli do Węgier zatrzymani bydź muszą.

8vo Tylko nadzwyczayne wypadki w owych okolicach, przez które transport Soli idzie, i ile przez te, dopełnienie transportu całkiem wykonane bydźby nie mogło, uwalniaią Kontrahentów od obowiązków w tey mierze przyiętych.

9no Pozwala się Entrepryzie transportowey w temże interessie transportowym na swych galarach używać C. K. orła Austryackiego.

10mo Dla dokładnego wypełnienia, przez Kontrakt przyiętych obowiązkow, maią Kontrahenci ieszcze przed rozpoczęciem ninieyszego Kontraktu dzierżawczego kaucyą w kwocie Sto dwadzieścia tysięcy Złot. Ryns., w dwóch i pół procentowych skarbowych Obligacyach złożyć, które w przypadku, gdyby warunki kontraktowe, z winy Kontrahentów punktualnie nie były wypełnione Skarbowi, iako zupełna iego własność pozostaną. — Prócz dopiero namienioney kaucyi w papierach Rządowych, zaręcza Entrepryza transportu dla tem większego wynagrodzenia w przypadku gdyby warunki Kontraktowe dokładnie wykonane nie były, wszystkie także swe do użytku transportowania Soli przeznaczone galary wraz z należącemi do tychże narzędziami, iako też i wszystkie własne konie, gdyby się w takowe do transportu wodnego przysposobiła, wraz z znayduiącemi się w owczas obrokami co wszystko bez wyłączenia, iako własność Skarbowa, a to w tym sposobie uważana bydź ma, iż toż samo natychmiast do dalszego prowadzenia Defluitacyi Soli, przez Skarb, bez wszelkiey nagrody odebranym bydź może. — Z resztą ma bydź Kontrakt, iako zgasły uważany, gdyby choć ieden z obowiązków przez Kontrahentów przyiętych z ich winy nie był dopełniony. — Kontrahenci wyrzekaią się także w ogólności w tem przypadku, gdyby kaucya wraz z wyżey rzeczonemi narzędziami, lub podług następuiącego punktu iako Vadium złożyć się maiąca kwota z strony Naywyższego Skarbu zabrana bydź miała, powszechney drogi prawa, i poddaią się Wyrokowi C. Król. Austryackiey polityczney instancyi.

11mo. Naostatek oznacza się, ażeby każdy maiący chęć licytowania ieszcze przed zaczęciem licytacyi vadium trzydzieści sześć tysięcy zł. ryn. w walucie w gotowiźnie złożyć, które wszystkim, którzy transportu nie dostąpili, zaraz po skończoney licytacyi, owemu zaś Kontrahentowi, który się przy transporcie utrzymał, dopiero po podpisaniu, kontraktu i po złożeniu w punkcie 10tym przeznaczoney kaucyi, zwrocone będzie. — Nakoniec, każdy maiący chęć do licytowania, musi się przed zaczęciem licytacyi wykazać, iż prócz ustanowionego vadium w gotowiznie, przepisaną kaucyą przy podpisie kontraktu, który po skończoney licytacyi, z warunkiem potwierdzenia onegoż przez naywyższą Ces. Kr. Nadworną Kamerę, niezwłocznie ułożony będzie, złożyć, i na siebie obięte obowiązki transportowe w ogólności, y w przeznaczonym czasie, bez niebespieczeństwa dla Skarbu naywyższego, wypełnić, iest w stanie; do czego zaświadczenia cyrkularne, lub innych Urzędów, Magistratów, albo Gromad, że strona ma się dobrze, handel obszerny prowadzi, lub domy posiada, którym prócz szacunku realney wartości, inne dowody do pragmatycznego zabespieczenia potrzebne, brakuią iako też inne nie zaręczaiące zaświadczenia dostatecznemi nie są. — Niemniey dowody względem zupełney pewności i potrzebney własności strony, do takowego przedsięwzięcia w C. K. Austryackim Państwie, nie zaś za granicą mieć potrzeba.